

Rozsudek Nejvyššího soudu SSR ze dne 27.10.1971, sp. zn. 2 Cz 34/71, ECLI:CZ:NS:1971:2.CZ.34.1971.1

Číslo: 24/1972

Právní věta: Kto spôsobil škodu v opilosti, zodpovedá za ňu podľa ustanovenia § 423 O. z., ak sa vlastnou vinou uvedie do stavu opilosti, a to aj keď uňho nastal ťažší stav opilosti ako ten, ktorý zodpovedá bežným reakciám ľudského organizmu na alkohol.

Soud: Nejvyšší soud SSR

Datum rozhodnutí: 27.10.1971

Spisová značka: 2 Cz 34/71

Číslo rozhodnutí: 24

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: 140/1961 Sb. § 5 99/1963 Sb. § 4
§ 5 40/1964 Sb. § 423

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 24/1972 sb. rozh.

Kto spôsobil škodu v opilosti, zodpovedá za ňu podľa ustanovenia § 423 O. z., ak sa vlastnou vinou uvedie do stavu opilosti, a to aj keď uňho nastal ťažší stav opilosti ako ten, ktorý zodpovedá bežným reakciám ľudského organizmu na alkohol.

(Rozsudok Najvyššieho súdu SSR z 27. 10. 1971, [2 Cz 34/71](#))

Žalobkyňa sa domáhala proti žalovanému náhrady škody, ktorá jej vznikla tým, že žalovaný 13. 10. 1968 napadol jej manžela J. M. a spôsobil mu poranenie, ktorému podľahol.

Okresný súd vo Zvolene, rozhodujúc o základe uplatneného nároku, vyslovil rozsudkom, že žalovaný je zodpovedný za škodu spôsobenú žalobkyni smrťou J. M. Na odvolanie žalovaného Krajský súd v Banskej Bystrici rozsudok súdu prvého stupňa potvrdil.

Súdy obidvoch stupňov vo svojich rozhodnutiach vychádzali zo zistenia, že žalovaný bezdôvodne napadol manžela žalobkyne a ubil ho na smrť. Trestné stíhanie začaté proti žalovanému bolo zastavené, pretože z výsledkov znaleckého dokazovania vyplývalo, že žalovaný konal v stave ťažkej poruchy vedomia, v ktorej nebol schopný rozpoznať nebezpečnosť svojho konania, ani ho ovládať. V

konaní o náhradu škody však súdy konštatovali, že do tohto stavu sa žalovaný priviedol vlastnou vinou, a to použitím alkoholických nápojov. Preto s poukazom na ustanovenie § 423 O. z. uznali žalovaného zodpovedným za škodu, ktorú v tomto stave spôsobil.

Sťažnosť pre porušenie zákona, ktorú podal generálny prokurátor SSR, vytýkala, že súdy obidvoch stupňov konštatovali u žalovaného zavinenie v rozpore so zisteným skutkovým stavom a poukazovala na to, že u žalovaného vznikol pod vplyvom alkoholu chorobný stav patologického opojenia. Podľa provedeného dôkazu posudkom ustanoveného znalca patologické opojenie je mimoriadny a nie bežný stav a ide o ťažkú poruchu vedomia, pričom v takomto stave žalovaný nebol schopný rozpoznať trestnosť svojho konania a nebol schopný svoje konanie ovládať. Aj keď podľa tohto posudku vznik uvedenej poruchy súvisel s požitím alkoholických nápojov, vznikol tu u žalovaného pod vplyvom alkoholu chorobný stav, ktorý sa zásadne odlišuje od bežného alkoholického opojenia; tento stav vznikol u žalovaného prvý raz, takže žalované nemal doteraz v tomto smere žiadnu skúsenosť a nemohol takýto stav predvídať. Podľa ustanovenia § 423 O. z. zodpovedá za škodu ten, kto sa uvedie vlastnou vinou do takého stavu, že nie je schopný ovládnuť svoje konanie alebo posúdiť jeho následky. Žalovaný však takýto stav nemohol predvídať; podľa názoru generálneho prokurátora SSR nebolo preto možné hovoriť z hľadiska zodpovednosti žalovaného o zavinení.

Najvyšší súd SSR sťažnosť pre porušenie zákona zamietol.

Z odôvodnenia:

Podľa ustanovenia § 423 O. z. je škodca povinný nahradiť aj škodu, ktorú spôsobil v stave, v ktorom nebol schopný ovládnuť svoje konanie alebo posúdiť jeho následky, ak sa do takéhoto stavu uviedol vlastnou vinou. Nepostačuje púha príčinná súvislosť medzi požitím alkoholu a medzi vznikom stavu, v ktorom osoba, ktorá požila alkohol, prestala byť schopná ovládnuť svoje konanie alebo posúdiť jeho následky, ale podmienkou zodpovednosti za spôsobenú škodu je to, že osoba, ktorá požila alkohol, si vznik tohto stavu zaviniła.

Sťažnosť pre porušenie zákona poukazovala v tejto veci i na to, že pri posudzovaní zavinenia treba vychádzať z úpravy, ktorú obsahuje Trestný zákon v ustanoveniach § 4 a § 5, a s poukazom na znalecký posudok uvádzala, že žalovaný nemohol predvídať, že sa uvedie do stavu patologického opojenia, takže ho zavinenie nezaťažuje. Pri analogickom použití ustanovenia § 5 Tr. zák. zaťažovala by žalovaného nedbanlivosť, ak vedel, že si svojou činnosťou môže privodiť stav, v ktorom nie je schopný ovládnuť svoje konanie alebo posúdiť jeho následky, ale bez primeraných dôvodov sa spoliehal, že si ho neprivedie, alebo ak nevedel, že svojím konaním si tento stav môže privodiť, ale vzhľadom na okolnosti a na svoje osobné pomery o tom vedieť mal a mohol.

K tomuto analogickému použitiu ustanovení Trestného zákona nie je však vzhľadom na obsah ustanovenia § 423 O. z. dôvod.

Aj záver o tom, či mohol či nemohol žalovaný predvídať vznik stavu, ktorý uňho nastal, nie je vecou znaleckého posudku, ale vecou úvahy súdu v zmysle ustanovení Občianskeho súdneho poriadku o hodnotení dôkazov. Preto súd nebol viazaný vyjadrením, ktoré v tomto smere podal znalec, a postupoval správne, keď otázku zavinenia žalovaného, ktorý si privodil stav, v ktorom spôsobil škodu, riešil sám.

V čase požitia alkoholu bol žalovaný plne zodpovedný; ako dospelý človek, ktorý mal nadto s požívaním alkoholu vlastné skúsenosti (lekári totiž uňho zistili abúzus alkoholu), musel vedieť, že u toho, kto požije alkohol, dochádza k obmedzeniu schopností ovládať konanie alebo posúdiť jeho následky. Toto obmedzenie uvedených schopností môže nastať v rôznej intenzite a môže dosiahnuť až taký stupeň, že uvedené schopnosti sú celkom ochromené. Vznik stavu úplného ochromenia

uvedených schopností nie je však viazaný ani u jednej a tej istej osoby na určité konštantné množstvo alkoholu, ale závisí od celého radu najrozličnejších faktorov, ktoré všetky nemožno vopred brať do úvahy. Nemožno teda pri požití alkoholu predvídať, aký stupeň alkoholového opojenia vyvolá, a nemožno ani vylúčiť, že opojenie dosiahne taký stupeň, že rozumové a vôľové schopnosti budú úplne ochromené.

Nemôže sa teda nik, kto požije alkohol v miere, ktorá je obvykle spôsobilá privodiť stav aspoň mierneho opojenia, spoliehať na to, že uňho dôjde iba k miernemu stupňu opojenia, takže jeho vôľové a rozumové schopnosti zostanú – aj keď prípadne v zníženej miere – zachované, ale musí rátať aj s tou možnosťou, že uňho eventuálne nastane stav úplnej nepríčetnosti, tiež neschopnosti ovládať konanie a posúdiť následky. Keď s touto možnosťou neráta a spolieha sa na to, že takýto stav uňho nenastane, neopiera sa o primerané dôvody, takže mu treba pričítať nedbanlivosť, ktorá mala za následok privedenie do tohto stavu. Ak sa teda uviedol do stavu, v ktorom nie je schopný ovládnuť svoje konanie alebo posúdiť jeho následky, stalo sa to jeho vlastnou vinou, takže je povinný nahradiť škodu, ktorú v tomto stave spôsobil. To zodpovedá ustanoveniu § 423 O. z., ku ktorému aj dôvodová správa k Občianskému zákonníku uvádza toto: „Aj keď úsudok alebo schopnosť ovládať konanie občana (ktorý sa opil) sú oslabené, je správne, aby sám niesol následky toho, že sa priviedol do takého stavu. Nebolo by spravodlivé, aby škoda išla na ťarchu tých, ktorým bola spôsobená“.

Aby podľa tohto ustanovenia opitý zodpovedal za škodu, ktorú v opilstve spôsobil, postačuje preto, že si zavinene spôsobil opilosť, a to bez ohľadu na to, či stupeň vzniknutej opilosti zodpovedá bežným reakciám ľudského organizmu na alkohol, a či sa z týchto bežných reakcií vymyká.

Z hľadiska zavinenia, ako ho má na mysli ustanovenie § 423 O. z., je irelevantné, či stupeň opilstva, ku ktorému v skutočnosti došlo, zodpovedá stupňu opilstva, aký bežne vzniká po tom množstve alkoholu, ktoré bolo požitý. To isté platí aj v tom prípade, keď došlo k opilstvu patologickému, ak toto patologické opilstvo bolo vyvolané požitím alkoholu v takom množstve, ktoré je spôsobilé opilstvo privodiť.

Keďže je preukázané, že žalovaný v čase spáchania činu, z ktorého vznikla škoda, mal v krvi obsah alkoholu zodpovedajúci miernej až strednej opilosti a tento stav si privodil vedomým požitím alkoholu, spôsobil si opilstvo vlastnou vinou. Je preto povinný nahradiť škodu spôsobenú v tomto stave. Pritom nie je rozhodujúce, že stav opilstva sa uňho zvrhol na stav opilstva patologického. Príčinou vzniku tohto patologického stavu bolo totiž podľa znaleckého posudku zasa len požitie alkoholu. Žalovaného, ktorý v opilosti utlkol manžela žalobkyne na smrť, nemožno teda zbaviť zodpovednosti za vzniknutú škodu len preto, že uňho došlo k opilosti patologickej.

Správne preto rozhodli sudy, keď medzitýmnym rozsudkom vyslovili, že žalovaný je zodpovedný za škodu spôsobenú žalobkyni usmrtením jej manžela.